

Planeringsstrategi 2024–2026 Tomelilla kommun

Tomelilla styrdokument

Målinriktade dokument

Målinriktade dokument visar vad kommunen vill uppnå, strävar efter eller har som mål.

VISION PROGRAM OCH STRATEGIER PLANER HANDLINGSPLANER

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Vad är en planeringsstrategi?	4
1.2	Översiktsplanering	4
1.3	Framtagande av planeringsstrategi.....	4
1.1.1	Länsstyrelsens bedömning avseende granskningsyttrandets aktualitet	4
2	Ändrade planeringsförutsättningar	5
2.1	Nationellt	5
2.1.1	Lagstiftning	5
2.1.2	Miljö kvalitetsnormer	6
2.1.3	Hälsa, säkerhet och risk för olyckor.....	6
2.2	Regionalt.....	6
2.2.1	Styrdokument	6
2.1	Övergripande trender för ändrade planeringsförutsättningar	6
3	Genomförande av Översiktsplan 2025	7
3.1	Ny Översiktsplan 2040	7
3.2	Kommunala styrdokument	8
3.3	Vidare arbete och uppnådda mål från översiktsplan 2025.....	9
3.4	Riksintressen.....	10
3.5	Fortsatt arbete 2024–2026.....	11
4	Sammanfattande bedömning	12

1 Bakgrund

1.1 Vad är en planeringsstrategi?

Sedan 1 april 2020 ändrades plan- och bygglagen, PBL (2010:900) gällande aktualitetsprövning av kommunens gällande översiktsplan. Lagändringen innebär att Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val.

Planeringsstrategin ska ta ställning för översiktsplanens aktualitet utifrån ändrade planeringsförutsättningar och ändringar i förhållande till bland annat plan- och bygglagen.

Syftet med planeringsstrategin är att den ska leda till en större kontinuitet i översiktsplaneringen. Genom att kontinuerligt lyfta kommunens översiktsplanering kan den politiska förändringen stärkas samt öka förankringen inom den kommunala förvaltningen.

Enligt 3 kap. 26 § PBL (2010:900) ska länsstyrelsen redovisa i ett underlag till kommunen om statliga och mellan kommunala intressen som kan ändra översiktsplanens aktualitet. Syftet med Länsstyrelsens underlag är att det ska hjälpa kommunen att ta beslut för planeringsstrategin. Länsstyrelsens underlag är bilagt som bilaga ”Länsstyrelsens underlag inför Tomelilla kommuns beslut om planeringsstrategi dnr 401-11618-2022”.

1.2 Översiktsplanering

Översiktsplanen fungerar som vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas i kommunen. Varje kommun måste ha en gällande översiktsplan men dokumentet är inte juridiskt bindande.

Översiktsplanen beslutas av kommunfullmäktige och ska spegla politikens mål och vision. Tomelilla kommuns nuvarande översiktsplan antogs 2018 och idag pågår framtagandet av en ny översiktsplan med mål att antas under 2025.

1.3 Framtagande av planeringsstrategi

Planeringsstrategin är framtagen under våren 2024.

1.1.1 Länsstyrelsens bedömning avseende granskningsyttrandets aktualitet

Länsstyrelsens synpunkter kvarstår generellt från granskningsyttrande för ÖP 2025 i den mån föreslagna användning inte redan är genomförd eller där antagandehandlingarna har justerats jämfört med granskningshandlingarna.

Från länsstyrelsen Skånes granskningsyttrande från Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040 presenteras brister i ställningstaganden, vägledning och riktlinjer för hur intressekonflikter och utmaningar ska hanteras vid förändrad markanvändning.

Vidare saknade Länsstyrelsen Skåne en kommunövergripande markanvändningskarta som visar grunddragen i den avsedda användningen av mark och vattenområden.

Länsstyrelsen menar i sitt underlag till kommunens planeringsstrategi att deras granskningsutlåtande fortfarande gäller om kommunen inte genomfört ändringar i mark- och vattenanvändningen.

2 Ändrade planeringsförutsättningar

Sedan *Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040* antogs 2018 har flera lagändringar och förändrade planeringsförutsättningar skett. Länsstyrelsen har i sitt underlag till planeringsstrategin listat underlag som är till nytta för översiktsplaneringen. Fullständigt underlag finns som Bilaga ”Länsstyrelsens underlag inför Tomelilla kommuns beslut om planeringsstrategi dnr 401-11618-2022”, nedan följer några av de lagförändringar som skett.

2.1 Nationellt

2.1.1 Lagstiftning

Enligt 7 kap. infördes bestämmelser i PBL om att regionplan ska genomföras i Skåne. Det måste i översiktsplanen framgå om den avviker från Regionplanen.

2018 infördes nya krav på översiktsplanens innehåll gällande kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som är klimatrelaterade samt hur sådana risker ska minska eller upphöra (3 kap. 5 §7).

De två tidigare planerade naturreservaten Benestads backar och Örups almskog, kärr och ängar har fått ny status efter beslut av Länsstyrelsen 2023.

Benestads backar har bildats som naturreservat, marken är ovanligt rik på kalk och området är till största delen öppen betesmark. I stora delar av området gäller beträdelseförbud mellan 1 februari och 15 augusti.

Örups almskog, kärr och ängar har utökats, fått ändrade föreskrifter samt ny skötselplan.

I september 2022 har Trafikverket ändrat Riksintressen för kommunikation. För Tomelilla kommun innebär detta att:

- Väg 11, Simrishamn - Malmö utgår som riksintresse
- Österlenbanan, Ystad – Simrishamn utgår som riksintresse
- Korridoren för Simrishamnsbanan utgår som framtida riksintresse.

Internationell infrastrukturplan regleras av förordning (2009:236) om nationell plan för transportinfrastruktur. Planen visar namngivna investeringar över 100 miljoner och budget för icke namngivna investeringar i statliga järnvägar och det nationella vägnätet, samt drift och underhåll för nämnda infrastruktur.

2.1.2 Miljökvalitetsnormer

Aktuellt planeringsunderlag för vattenförekomsterna finns på Vattenmyndighetens vattenkarta och Sveriges Geologiska undersöknings hemsida.

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram beslutades 2021 och redovisar åtgärder som är kopplat till den fysiska planeringen.

2.1.3 Hälsa, säkerhet och risk för olyckor

I PBLs kunskapsbank som Boverket tagit fram finns en vägledning avseende hälsa, säkerhet och risker. Ett avsnitt lyfter hur frågorna kan hanteras i översiktsplaneringen.

2.2 Regionalt

2.2.1 Styrdokument

Den regionala utvecklingsstrategin som antogs 2020 beskriver en gemensam vision om hur Skåne ska utvecklas. Utifrån sex visionsmål som konkretiseras enas utvecklingsaktörerna om handlingsplaner, program och insatser. Den övergripande visionen är Det öppna Skåne 2030. De 6 visionsmålen ger riktning för de skånska kommunernas översiktsplanering. Genom visionsmålen framkommer att Skåne ska vara en stark tillväxtmotor, ha en hållbar resursanvändning och stärka mångfalden av goda livsmiljöer.

I juni 2022 antogs Skånes första regionplan (2022–2040), regionplanen ska fungera som det fysiska uttrycket av den regionala utvecklingsstrategin. Regionplanen ska underlätta den regionala planeringen och visa på den riktning som de skånska kommunerna, Region Skåne och andra samhällsaktörer vill att Skåne ska ta.

Region Skånes gällande trafikförsörjningsprogram beslutades februari 2020, programmet visar på den långsiktiga utvecklingen av kollektivtrafiken i Skåne.

Tomelilla kommun har en pågående samarbetskommitté med kommunerna i sydöstra Skåne (Ystad, Sjöbo, Simrishamn och Tomelilla) SÖSK. Kommittén arbetar med att ta fram en gemensam infrastrukturplan som planeras att antas våren 2024.

2.1 Övergripande trender för ändrade planeringsförutsättningar

Det finns flera samhälleliga förändringar som påverkat översiktsplanens aktualitet. Digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen, beredskap och klimatomställningen är några av de områden där förändringar skett.

Samhällsbyggnadsprocessen har genom regeringens digitaliseringsstrategi presenterats som ett område där digitaliseringens möjligheter behöver tas tillvara på bättre. Boverket arbetar för en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen i en digital miljö där översiktsplaneprocessen är en viktig del i digitaliseringen av samhällsbyggandeprocessen.

Boverket har genom sitt uppdrag tagit fram ÖP-modellen som ska underlätta kommunernas arbete att ta fram översiktsplaner. Genom ÖP-modellen ges kommuner vägledning för hur geografisk planinformation enhetligt kan struktureras, det öppnar också upp för möjligheten att utbyta geografisk information digitalt mellan kommuner. Tomelilla kommun kommer att arbeta utifrån ÖP-modellens struktur inför den kommande översiktsplanen.

Framtiden kommer innebära ett förändrat klimat till följd av klimatförändringarna. Temperaturen kommer stiga, skyfallen öka och antalet extremväder kommer inträffa allt oftare. Det är centralt att kommunen anpassar sig och sina verksamheter till ett nytt klimat. Risken för ras, skred och erosion bör även vara genomgående för Tomelilla kommuns översiktsplan 2040.

Världsläget har lett till ett ökat fokus på beredskap. Kommunernas roll för samhällets beredskap är central, desto bättre kommunerna är på att hantera en kris, desto starkare är samhällets beredskap. Tomelilla kommun måste kunna fortsätta utföra sitt uppdrag i händelse av kris eller katastrof, områden som el- och vattenförsörjning är några av de områden där en hög beredskap krävs. Beredskapsperspektivet ska genomsyra den kommande översiktsplanen 2040. Länsstyrelsen påminner i sitt underlag till planeringsstrategin om riksintresse för totalförsvarets militära delar och om Försvarsmaktens senast fattade beslut från 26 januari 2022 kring riksintresse och område av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB.

3 Genomförande av Översiktsplan 2025

Sedan översiktsplan 2025 antogs 2018 har den varit vägledande för kommunens mark och vattenanvändning. Nedan beskrivs uppföljning av ställningstaganden och hur förvaltningen arbetat utifrån översiktsplan 2025. Det finns mål och strategier som inte har genomförts men som fortfarande anses aktuella att utveckla.

3.1 Ny Översiktsplan 2040

2022 aktualitetsprövades översiktsplanen 2025 och kommunfullmäktige beslutade 2023 (KF § 7/2023) att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en ny översiktsplan. Arbetet inleddes våren 2023 med planering av projektet och en ny översiktsplan kan komma att antas av kommunfullmäktige hösten 2025.

Tomelilla kommun arbetar mot målen i Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling med fokus på miljö och social hållbarhet. Strategi för medborgardialog i Tomelilla innehåller direktiv kring delaktighetstrappa och hur kommunens medborgare involveras i förvaltningens arbete. Direktiven kommer vara vägledande i samrådsskede för översiktsplan 2040.

Medborgardialog planeras att genomföras med fokus på de medborgargrupper som var svåra att nå i en tidig dialog som genomfördes i samband med uppstart av översiktsplan 2040.

Översiktsplan 2040 kommer utifrån länsstyrelsen tidigare granskningsyttrande för Översiktsplan 2025, att förtydliga ställningstaganden kring hur intressekonflikter ska hanteras vid ändringar i markanvändning. För att uppnå detta kommer kommunen ta fram och tydliggöra ställningstagande i en markanvändningskarta.

3.2 Kommunala styrdokument

Nedan listas och sammanställs Tomelilla kommuns gällande översiktsplan, strategiska dokument och tematiska tillägg.

Styrdokument	Status	Kommentar
Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040	Antagen 2018, laga kraft 2019.	Kommunfullmäktige har gett förvaltningen i uppdrag att arbeta fram en ny översiktsplan
Natur- och parkprogram	Pågående arbete	Programmet tas fram som ett tematiskt tillägg till gällande översiktsplan och ställs ut på granskning våren 2024 och planerat antagande i kommunfullmäktige är hösten 2024. Programmet kommer inkluderas i den nya Översiktsplanen 2040.
Vattentjänstplan	Pågående arbete	Antagande av kommunfullmäktige våren 2024
Bostadsförsörjningsstrategi med tillhörande riktlinjer	Pågående arbete	Den nya strategin med riktlinjer kommer vara en del av underlaget till den nya Översiktsplanen 2040
Infrastrukturplan för sydöstra Skåne	Framtagen av infrastrukturgrupp inom SÖSK	Planen planeras att antas i respektive SÖSK-kommun under 2024.
Livskvalitetsprogram	Antagen	Målstyrande dokument
Energi- och klimatplan 2020–2025	Antagen	Målstyrande dokument. Ny energiplan ska tas fram.
Tomelilla kommuns klimatprogram 2024–2045	Antagen	Styrdokument ersätter klimatplanen i kommunens gällande Energi- och klimatplan.
VA-plan	Antagen	Bedöms inaktuell. Plan för vatten och avlopp ska ses över under 2024.

3.3 Vidare arbete och uppnådda mål från översiktsplan 2025

Bebyggelse

Översiktsplan 2025 har varit vägledande för bebyggelseutvecklingen inom följande områden:

- **Nybyggnation av hyreslägenheter i Brösarp, Österlenhem hem**
- **Nybyggnation av hyreslägenheter, Välagården, Tomelilla tätort**
- **Planuppdrag för bostäder i Ullstorp, Tomelilla tätort**
- **Upphävande av detaljplan för bostäder i Spjutstorp i samband med att ny detaljplan antas och gör marken planelig för lekplats och camping.**

27 nya hyreslägenheter har byggts i Brösarp genom det kommunala bostadsbolaget Österlenhem.

Ny detaljplan för Tallen 14 ger möjlighet till 80 hyreslägenheter i centrala Tomelilla. Genom privat byggherre har fastigheten byggts om och utvecklats från äldre vårdlokaler till bostäder.

Utbyggnadsområde för Ullstorp har påbörjats då en mindre del av det utpekade området har ingått i en arkitekttävling för bostäder. Kommunstyrelsen har gett förvaltningen i uppdrag att genom detaljplan pröva berört område för bostäder. Planarbetet kommer påbörjas under våren 2024. Inom utbyggnadsområdet finns höga naturvärde som kommer behövs utredas vidare och hur dessa kommer vara en faktor för vidare utbyggnad av sydöstra delen av Tomelilla tätort.

Ny detaljplan för Spjutstorp 13:41 befintliga verksamhet för lekplats och camping behöver antas. Detta i enlighet med planer att upphäva gällande detaljplan.

I kommunens nya bostadsförsörjningsstrategi kommer område för bostäder identifieras utifrån befintlig markanvändning, infrastruktur och marknadsefterfrågan. Befolkningsprognosen visar en ökad befolkning i Tomelilla, Smedstorp, Brösarp, Skåne-Tranås och Spjutstorp.

Infrastruktur och trafik

Utbyggnadsområde för bostäder och verksamhetsområde i Tomelilla tätort förväntas bidra till en förändrad infrastruktur och behöver utredas vidare.

Trafikverket har i sin utredning ”PM Utredning KS 2024:1108” kommit fram till att det finns tekniska problem samt en betydande osäkerhet om det kommer att beviljas dispens för rivning av viadukten.

Förvaltningen har tagit fram en cykelplan under 2023 som visar på strategisk utveckling av kommunens cykelnät. Cykelplanen gäller fram 2029.

Infrastrukturplan för sydöstra Skåne

Tomelilla kommun ingår i det kommunöverskridande samarbetet sydöstra Skånes samarbetskommitté, SÖSK. Under 2024 kommer en ny kommunövergripande infrastrukturplan antas i respektive kommun.

Syftet med strategin är att skapa samsyn och därmed underlätta det gemensamma arbetet samt ge stöttning i utvecklingsarbetet med hållbart resande och transportinfrastruktur i sydöstra Skåne.

Målet med strategin är att genom hållbara infrastruktur- och kollektivtrafiklösningar, som ger kortare restider, stärka de sydöstra kommunernas attraktivitet och tillgänglighet för invånare, arbetspendlare, besökare och företag.

Utbyggnadsområde

Flertalet av utpekade utbyggnadsområde i översiktsplan 2025 anses fortfarande vara strategiskt viktiga noder och kommer redovisas i markanvändningskarta i översiktsplan 2040.

Planuppdraget för utbyggnadsområde Folkets park för bostäder i Tomelilla tätort har återkallats då området anses ha stora naturvärden och omfattas av återinträde av strandskyddet. Området anses mer lämpligt att utveckla enligt gällande detaljplan för allmänt ändamål.

Utbyggnadsområde för bostäder i Smedstorps inom Tjustorp 3:34 bör del av detaljplan S 8 Smedstorp upphävas enligt översiktsplan 2025. Ställningstagandet bör istället omprövas i arbetet med den nya översiktsplanen.

2018 gav kommunstyrelsen förvaltningen i uppdrag att titta på förutsättning att planlägga fastigheten Tomelilla 10:224 för bostäder. Detaljplanearbetet påbörjades under 2018 men har under perioder varit vilande. Under 2024 pågår arkeologisk utredning på området.

3.4 Riksintressen

Tomelilla kommun berörs av flera riksintressen för kommunikation och kulturmiljö. Enligt Länsstyrelsens underlag informeras kommunen om följande:

Riksintresse för kommunikationer (3 kap. 8 § MB)

Trafikverket arbetar med en revidering av riksintressena för trafikslagets anläggningar. Utpekandet utgår från nya kriterier som beslutades 2020. Länsstyrelsen uppmärksammar kommunen på att riksintresseanspråken i kartmaterialet som presenteras på Trafikverkets hemsida endast uppdateras i begränsad utsträckning med anledning av den pågående översynen av riksintressena fram till dess att nytt beslut fattats. Kontakt med Trafikverkets regionala samhällsplanerare kan behövas för att säkerställa vilka geografiska områden som berörs. Riksväg 19 går genom kommunen i nord-sydlig riktning med koppling till Ystad och Kristianstad. Riksintresset kommer beaktas i översiktsplan för 2040.

Riksintresse Kulturmiljövård (3kap. 6 § MB)

Gällande riksintressebeskrivningar:

Riksintressen för kulturmiljövårderna, Skåne län

Pågående översyn av kulturmiljövårdens riksintressen i Skåne.

Länsstyrelsen Skåne har påbörjat en översyn av samtliga riksintressen för kulturmiljövård i Skåne. Projektet sträcker sig fram till 2025. I projektet ingår att se över dels att befintliga anspråk (texter och kartavgränsningar) är aktuella, dels att förtydliga varför anspråket är av riksintresse. Översynen är inte knuten till det regeringsuppdrag.

Tomelilla kommun kommer beakta ovan information i översiktsplan 2040.

3.5 Fortsatt arbete 2024–2026

Utifrån ställningstagande i översiktsplan 2025 kommer arbete med nedan beskrivna dokument, planer och strategier påbörjas av förvaltningen under perioden 2024–2026.

VA-plan

I gällande Översiktsplan 2025 står följande ställningstagande:

- VA-Planen för Tomelilla kommun ska tas fram för en heltäckande planering av vatten- och avloppsförsörjning för Tomelilla kommun.
- Riktlinjer för dagvattenhantering

Den gällande VA-planen togs fram 2019. Riktlinjer för dagvattenhantering finns inte i den planen och har inte tagits fram. Under 2024 tas en vattentjänstplan fram.

VA-planen bedöms vara inaktuell. En ny plan behöver/ska tas fram för en heltäckande långsiktig vatten- och avloppsplanering i hela kommunen, både inom och utanför nuvarande verksamhetsområden för vatten och avlopp. Det ska under 2024 utredas hur kommunen ska uppdatera VA-planen i förhållande till den nya vattentjänstplanen och behovet av en skyfall- och dagvattenhanteringsplan.

Energiplan

Gällande Energi- och klimatplan 2020–2025 har delvis ersatts av Klimatprogrammet 2024–2045. Enligt Lagen om kommunal energiplanering (1977:439) ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Eftersom Energiplanen gäller till 2025 ska en ny plan tas fram.

Kommunen har ett ambitiöst klimatprogram med målet om netto-noll utsläpp till 2045 och därför bör en ny energiplan utformas på så sätt att den verkar för att uppnå

klimatprogrammets mål samt möta energi- och effektprognoiser som visar att det behövs större åtgärder kommande åren.

Till grund för den nya energiplanen görs en utredning för att undersöka energiförsörjningen i kommunen med ansatsen att se över hur detta också påverkas mellankommunalt.

Fördjupad översiktsplan Tomelilla och Tryde

I översiktsplan 2025 finns ställningstagande om en fördjupad översiktsplan för Tomelilla och Tryde. Kopplat till de planerade utbyggnadsområdena samt Trafikverkets rekommendation att viadukten bevaras ska en fördjupad översiktsplan tas fram för Tomelilla tätort och Tryde. Slutligt faktiskt område för fördjupad översiktsplan samt dess koppling till övriga byar bör prövas i planarbetet varför bifogad karta skall ses som ett utkast, Bilaga ”Utkast område fördjupad översiktsplan”.

I en fördjupad översiktsplan utformas huvuddragen för gestaltningen av ett område inte sällan en större by eller tätort. Dimensionering och lokalisering av vägar, kvarter/ byggnader och grönområden, liksom placering av ytkrävande funktioner såsom skolor, förskolor och centrumanläggningar är sådant som ofta tas upp i dessa dokument

För större nybyggnads- eller omvandlingsområden upprättas vanligen en fördjupad översiktsplan (FÖP) eller ett planprogram (se 5 kap. 10§ PBL). Dessa dokument är inte juridiskt bindande, men utgör viktiga strategiska underlag som underlättar det efterkommande arbetet med att ta fram detaljplaner.

Nya utbyggnadsområde

Flertalet av utpekade utbyggnadsområde i översiktsplan 2025 anses fortfarande vara strategiskt viktiga noder. Detta kommer att redovisas och revideras i ny markanvändningskarta för översiktsplan 2040. Revideringen kommer grundas på bland annat äldre och nya planuppdrag för detaljplaner.

Upphäva områden

- Ny detaljplan för Spjutstorp 13:41 befintliga verksamhet för lekplats och camping behöver antas. Detta i enlighet med planer att upphäva gällande detaljplan för bostäder inom Spjutstorp.

4 Sammanfattande bedömning

Tomelilla kommuns planeringsstrategi visar att planeringsförutsättningarna förändrats sedan Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040 antogs 2018. Ny lagstiftning, nya planer och nya styrdokument på nationell, regional och lokal nivå har tillkommit, där kommunens nuvarande översiktsplan saknar relevant koppling.

Exempelvis har regionplan för Skånes tillkommit och översiktsplanen behöver digitaliseras.

Utöver nämnda förändringar planförutsättningar finns sedan tidigare politiskt beslut att arbeta för att ta fram en ny översiktsplan. Det finns ett behov av att utveckla markanvändningskarta med tydligare direktiv för att underlätta detaljplaneprocessen och undvika utökad förfarande där markanvisningen inte är tydlig. Ställningstagande om fördjupad översiktsplan för Tomelilla och Tryde ses fortfarande aktuell och ska genomföras.